

بسم الله الرحمن الرحيم

"دستاوردهای جمهوری اسلامی

از جنگ دوازده روزه اسرائیل در خرداد ۱۴۰۴

تا حمله تروریست‌های اسرائیل در دی ۱۴۰۴"

"اندیشکده راهبردی سعدا"

SOADA.IR

لیست محتوا

۱. چشم انداز استراتژیک و دکترین دفاعی پس از درگیری های ژوئن ۲۰۲۵ ..... ۶
- الف. احیای توان موشکی و رونمایی از نسل جدید موشک های بالستیک ۶
- ب- توسعه شهرهای موشکی زیرزمینی و پدافند غیرعامل ۶
۲. رنسانس هسته ای: توسعه زیرساخت ها و کاربردهای صلح آمیز ۷
- الف- قرارداد راهبردی ساخت نیروگاه های جدید با روسیه ۷
- ب- انقلاب در پزشکی هسته ای و تولید رادیوداروها ۷
- دستاوردهای کلیدی رونمایی شده: ۷
۱. لوتسیوم: (^{177}Lu -Alpha-MSH) ۱۷۷- ۷
۲. گالیوم: (^{68}Ga -Alpha-MSH) ۶۸- ۷
۳. سامانه خودکار تولید رادیودارو: ۷
- ج. پاکسازی و بازسازی سایت های حساس ۷
۳. جهش فضایی: پرتاب های موفق و توسعه پایگاه های پرتاب ۸
- الف. پرتاب منظومه ماهواره ای در دسامبر ۲۰۲۵ ..... ۸
- ب. تکمیل پایگاه فضایی چابهار ۸
۴. توسعه زیرساخت های ملی و کریدورهای ترانزیتی ۹
- الف- تسریع در کریدور شمال-جنوب (INSTC) و راه آهن رشت-آستارا ۹
- ب. راه آهن شلمچه-بصره: اتصال به مدیترانه ۹
- ج. افتتاح و بهره برداری کامل از سد قیز قلعه سی ۹
- د. توسعه شبکه بزرگراهی ۹
۵. دستاوردهای بیوتکنولوژی و حاکمیت سلامت ۱۰
- الف- داروی ضدسرطان "چیمانوسپت" (Chimanocept) ۱۰
- ب- بومی سازی وینورلبین (Vinorelbine) ۱۰
۶. پویایی های اقتصادی ۱۱

- الف. رکوردشکنی صادرات نفت و تجارت غیرنفتی ۱۱
۷. دستاوردهای فرهنگی، ادبی و ورزشی ۱۲
- الف. افتخارات ورزشی: سلطه بر تشک کشتی و صعود به جام جهانی ۱۲
- ۸- رنسانس معدنی: پارادایم شیفت از اقتصاد نفتی به اقتصاد معدن محور ۱۳
- الف- اکتشافات استراتژیک و تغییر موازنه ذخایر ملی ۱۳
- ۱- کشف ذخیره طلای شادان: پشتوانه جدید پول ملی ۱۳
- ۲- جهش سه برابری در ذخایر مس سونگون: پاسخ به تقاضای جهانی ۱۳
- ۳- لیتیوم: واقعیت‌ها و ظرفیت‌های دریاچه نمک قم ۱۳
- ۲.۲. افتتاح طرح‌های صنعتی و تکمیل زنجیره ارزش: هفته دولت ۲۰۲۵ ..... ۱۳
- ۲.۳. جهش در صنایع پتروشیمی: عبور از اوره و متانول ۱۴
۹. زیرساخت‌های حیاتی: شریان‌های انرژی و شبکه عصبی دیجیتال ۱۵
- الف. امنیت انرژی: خطوط لوله و دیپلماسی انرژی داخلی ۱۵
- ب- انقلاب انرژی‌های تجدیدپذیر ۱۵
- ج- زیرساخت‌های دیجیتال: دوگانه توسعه و کنترل ۱۵
- نهیضت فیبر نوری (FTTH) ۱۵
۱۰. کشاورزی و امنیت غذایی: سازگاری با واقعیت‌های اقلیمی ۱۶
- الف- انقلاب گلخانه‌ای در فلات ایران ۱۶
- ب. کشت فراسرزمینی: راهبرد فرار از خشکسالی ۱۶
- ج- صادرات محصولات لوکس: پسته و زعفران ۱۶
- ۱۱- دستاوردهای نظام سلامت و علوم زیستی: خودکفایی دارویی ۱۷
- رونمایی از ۲۳ داروی استراتژیک ۱۷
- رادیوداروها و پزشکی هسته‌ای ۱۷
- مرجعیت علمی و رتبه‌بندی‌های بین‌المللی ۱۷
۱۲. دیپلماسی اقتصادی و تجارت خارجی: ائتلاف‌سازی شرقی ۱۸

- الف- تجارت غیرنفتی و شرکای کلیدی ۱۸
- ب- صادرات نفت و "ناوگان ارواح" ۱۸
- ج- همگرایی با بریکس و شانگهای ۱۸
- ۱۳- . پویایی‌های اجتماعی و فرهنگی ۱۹
- ۷.۲. ثبت جهانی میراث فرهنگی ۱۹
- امنیت غذایی و تاب‌آوری کشاورزی ۱۹

۱. چشم‌انداز استراتژیک و دکترین دفاعی پس از درگیری‌های ژوئن ۲۰۲۵

الف. احیای توان موشکی و رونمایی از نسل جدید موشک‌های بالستیک

ایران در اواخر سال ۲۰۲۵، واردات مواد اولیه دوگانه مانند پرکلرات سدیم را که برای تولید پیشرفته‌های سوخت جامد حیاتی است، افزایش داد.

نقطه عطف این تلاش‌ها در نوامبر ۲۰۲۵ (آبان ۱۴۰۴) و با رونمایی از موشک بالستیک "حاج قاسم" توسط نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی رقم خورد.

علاوه بر موشک حاج قاسم، در اکتبر ۲۰۲۵ (مهر ۱۴۰۴) شاهد رونمایی از نسخه‌های ارتقا یافته موشک‌های "عماد" و "قدر" بودیم.

ب- توسعه شهرهای موشکی زیرزمینی و پدافند غیرعامل

یکی از راهبردهای کلیدی ایران برای حفظ توان تلافی‌جویانه، توسعه پایگاه‌های زیرزمینی بوده است. در نوامبر ۲۰۲۵، سردار امیرعلی حاجی‌زاده، فرمانده نیروی هوافضای سپاه، از یک "شهر موشکی" جدید رونمایی کرد.^۱

ج- بازسازی ناوگان پهبادی و صادرات فناوری

در درگیری‌های اوایل سال ۲۰۲۵، صنایع دفاعی ایران با سرعتی خیره‌کننده اقدام به بازسازی ناوگان پهبادی خود کرد. تا اواخر سال ۲۰۲۵، شواهد نشان داد که ایران نه تنها نیازهای داخلی خود را تأمین کرده، بلکه صادرات و انتقال فناوری پهبادی را نیز ادامه داده است.^۲

مشاهده این پهپادها در یمن و ونزوئلا نشان دهنده این مطلب است.

---

۱. ^۱ Iran Unveils Upgraded Qadr and Emad Ballistic Missiles - WANA News, accessed January ۷, ۲۰۲۶, <https://wanaen.com/iran-unveils-upgraded-qadr-and-emad-ballistic-missiles/>

۲. ^۲ Iran unveils underground missile site under shadow of US threats, accessed January ۷, ۲۰۲۶, <https://www.iranintl.com/en/۲۰۲۵۰۳۲۶۲۶۸۹>

۳. ^۳ Iran Update, March ۱۷, ۲۰۲۵ | ISW - Institute for the Study of War, accessed January ۷, ۲۰۲۶, <https://understandingwar.org/research/middle-east/iran-update-march-۱۷-۲۰۲۵/>

۲. رنسانس هسته‌ای: توسعه زیرساخت‌ها و کاربردهای صلح‌آمیز

الف- قرارداد راهبردی ساخت نیروگاه‌های جدید با روسیه

محمد اسلامی، رئیس سازمان انرژی اتمی ایران (AEOI)، در سفر به مسکو قرارداد نهایی ساخت **هشت نیروگاه اتمی جدید** را با طرف روسی امضا کرد.^{۱۰} این توافق‌نامه بخشی از برنامه بلندمدت ایران برای دستیابی به ظرفیت تولید ۲۰,۰۰۰ مگاوات برق هسته‌ای در ۱۵ سال آینده است.

نکته قابل تأمل در این طرح، تغییر استراتژی مکان‌یابی نیروگاه‌هاست: چهار راکتور جدید در سایت بوشهر/ یک سایت جدید در استان گلستان / احتمال احیای پروژه نیروگاه دارخوین در جنوب نیز مطرح شده است

ب.- انقلاب در پزشکی هسته‌ای و تولید رادیوداروها

سازمان انرژی اتمی ایران در دسامبر ۲۰۲۵ (آذر ۱۴۰۴)، هم‌زمان با بیست و ششمین نمایشگاه بین‌المللی پژوهش و فناوری در تهران، از دستاوردهای خیره‌کننده‌ای در حوزه رادیوداروها رونمایی کرد. این محصولات که توسط پژوهشگاه علوم و فنون هسته‌ای (NSTRI) توسعه یافته‌اند، ایران را در زمره معدود کشورهای دارای این فناوری قرار دادند.

دستاوردهای کلیدی رونمایی شده:

۱. لوتسیوم: (^{177}Lu -Alpha-MSH) ۱۷۷-

این رادیوداروی درمانی یک پیشرفت بزرگ در درمان سرطان‌های پیشرفته، به ویژه ملانوم متاستاتیک و تومورهای نورواندوکراین محسوب می‌شود. لوتسیوم-۱۷۷ با اتصال به گیرنده‌های خاص سلول‌های سرطانی، پرتوهای بتا را مستقیماً به تومور تابش می‌دهد و بافت‌های سالم اطراف را تا حد زیادی مصون می‌دارد^{۱۳}.

۲. گالیوم: (^{68}Ga -Alpha-MSH) ۶۸-

این رادیوداروی تشخیصی به عنوان مکمل لوتسیوم-۱۷۷ عمل می‌کند. با استفاده از این ایزوتوپ در اسکن‌های PET، پزشکان قادر خواهند بود محل دقیق تومورها و میزان گسترش آن‌ها را با دقت بسیار بالا شناسایی کنند تا دوز درمانی لوتسیوم به طور دقیق تنظیم شود^{۱۵}.

۳. سامانه خودکار تولید رادیودارو:

رونمایی از دستگاه تمام‌اتوماتیک برای تولید رادیوداروهای تسکین‌دهنده درد استخوان در بیماران سرطانی، گامی مهم در جهت صنعتی‌سازی پزشکی هسته‌ای بود. این سامانه خطای انسانی و دوز دریافتی اپراتورها را به شدت کاهش می‌دهد^{۱۵}.

رئیس سازمان انرژی اتمی اعلام کرد که تعداد رادیوداروهای تولید داخل از ۵۰ نوع در سال ۲۰۲۳ به بیش از ۷۰ نوع در اواخر سال ۲۰۲۵ رسیده است و ۲۰ محصول دیگر نیز در فاز تحقیقاتی قرار دارند.^{۱۶} این پیشرفت‌ها نه تنها نیاز داخلی را برطرف می‌کند، بلکه پتانسیل صادراتی بالایی برای ارزآوری ایجاد می‌نماید.

ج. پاکسازی و بازسازی سایت‌های حساس

در کنار پیشرفت‌های غیرنظامی، گزارش‌های فنی آژانس و تصاویر ماهواره‌ای در نوامبر ۲۰۲۵ نشان داد که ایران عملیات پاکسازی (Sanitization) گسترده‌ای را در سایت‌های تحقیقاتی که در جنگ آسیب دیده بودند، انجام داده است.

۳. جهش فضایی: پرتاب‌های موفق و توسعه پایگاه‌های پرتاب

الف. پرتاب منظومه ماهواره‌ای در دسامبر ۲۰۲۵

در تاریخ ۲۸ دسامبر ۲۰۲۵ (۷ دی ۱۴۰۴)، ایران با موفقیت سه ماهواره بومی خود را توسط ماهواره‌بر سایوز-b۲.۱ روسیه از پایگاه فضایی وستوچنی (Vostochny Cosmodrome) به مدار زمین تزریق کرد.^{۱۸} این پرتاب موفقیت‌آمیز که با دریافت سیگنال‌های تله‌متری توسط ایستگاه‌های زمینی ماهدشت و قشم تأیید شد، بلوغ چرخه طراحی و ساخت ماهواره در ایران را به نمایش گذاشت.

این مأموریت نشان داد که علیرغم تحریم‌های تکنولوژیک، ایران توانسته است ماهواره‌هایی با استانداردهای فضایی تولید کند که قابلیت تحمل ارتعاشات پرتاب و شرایط سخت مدار LEO را دارند. همکاری با روسیه در این زمینه، ضمن دور زدن محدودیت‌های پرتابگرهای داخلی (که هنوز در مراحل توسعه نهایی برای محموله‌های سنگین هستند)، پیامی سیاسی مبنی بر عمق روابط راهبردی تهران-مسکو به غرب مخابره کرد.

ب. تکمیل پایگاه فضایی چابهار

به موازات پرتاب‌های خارجی، توسعه زیرساخت‌های پرتاب داخلی نیز با جدیت پیگیری شد. گزارش‌ها در اکتبر ۲۰۲۵ تأیید کردند که فاز اول پایگاه فضایی چابهار تا فوریه ۲۰۲۶ (بهمن ۱۴۰۴) عملیاتی خواهد شد.^{۲۱}

اهمیت راهبردی چابهار در موقعیت جغرافیایی آن است؛ این پایگاه به دلیل مجاورت با اقیانوس هند، امکان پرتاب ماهواره‌ها را به مدارهای مختلف (از جمله مدار زمین‌آهنگ در آینده) بدون عبور از فراز مناطق مسکونی فراهم می‌کند. این ویژگی ایمنی پرتاب را افزایش داده و ظرفیت ایران برای پرتاب ماهواره‌های سنگین‌تر با ماهواره‌برهای سری "سریر" و "سروش" را در سال‌های آتی تضمین می‌کند.

۴. توسعه زیرساخت‌های ملی و کریدورهای ترانزیتی

در چارچوب "اقتصاد مقاومتی" و خنثی‌سازی تحریم‌ها، دولت ایران در بازه زمانی مورد نظر تمرکز ویژه‌ای بر تکمیل حلقه‌های مفقوده کریدورهای بین‌المللی و پروژه‌های مدیریت منابع آب داشت. هدف اصلی، تبدیل ایران به هاب ترانزیتی غیرقابل حذف در منطقه بود.

الف- تسریع در کریدور شمال-جنوب (INSTC) و راه‌آهن رشت-آستارا

راه‌آهن رشت-آستارا به طول ۱۶۲ کیلومتر، مهم‌ترین گلوگاه کریدور ریلی شمال-جنوب محسوب می‌شود که شبکه ریلی روسیه و آذربایجان را به بنادر خلیج فارس متصل می‌کند. در اواخر سال ۲۰۲۵، با نهایی شدن وام ۱.۶ میلیارد یورویی روسیه، فرآیند تملک اراضی این مسیر شتاب گرفت و تا دسامبر ۲۰۲۵ به پیشرفت ۳۵ درصدی رسید^{۲۲}.

مقامات وزارت راه و شهرسازی اعلام کردند که عملیات اجرایی توسط پیمانکار روسی (شرکت خدمات کاسپین) در اوایل سال ۲۰۲۶ آغاز خواهد شد. تکمیل این خط آهن، زمان ترانزیت کالا از هند به اروپای شمالی را از ۴۰ روز (مسیر دریایی کانال سوئز) به حدود ۲۰ روز کاهش می‌دهد و هزینه‌های حمل‌ونقل را تا ۳۰ درصد پایین می‌آورد^{۲۳}.

ب. راه‌آهن شلمچه-بصره: اتصال به مدیترانه

مدیرعامل راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران در دسامبر ۲۰۲۵ اعلام کرد که عملیات احداث این خط ۳۲ کیلومتری با سرعت در حال انجام است و پیش‌بینی می‌شود تا پیش از مراسم اربعین سال ۲۰۲۶ به بهره‌برداری برسد^{۲۴}. این پروژه علاوه بر تسهیل جابجایی میلیون‌ها زائر، بستری حیاتی برای صادرات کالا و خدمات فنی-مهندسی ایران به بازار عراق فراهم می‌کند.

ج. افتتاح و بهره‌برداری کامل از سد قیز قلعه‌سی

اگرچه افتتاح رسمی سد قیز قلعه‌سی (مشترک با جمهوری آذربایجان) در می ۲۰۲۴ انجام شده بود، اما بهره‌برداری کامل و آبگیری نهایی مخزن آن در نیمه دوم سال ۲۰۲۵ محقق شد. این سد تنظیمی که بر روی رودخانه مرزی ارس احداث شده است، بزرگترین طرح آبی شمال غرب کشور محسوب می‌شود^{۲۵}.

اهمیت راهبردی:

تنظیم سالانه ۲ میلیارد متر مکعب آب برای کشاورزی دشت مغان و اراضی پایین‌دست.

تولید ۲۷۰ مگاوات ساعت برق سالانه برای شبکه سراسری دو کشور.

نماد دیپلماسی آب و کاهش تنش‌ها با جمهوری آذربایجان در منطقه قفقاز جنوبی.

د. توسعه شبکه بزرگراهی

وزارت راه و شهرسازی در اکتبر ۲۰۲۵ اعلام کرد که ۸۴۰ کیلومتر بزرگراه و راه اصلی جدید تا پایان سال مالی (مارس ۲۰۲۶) افتتاح خواهد شد^{۲۶}. این پروژه‌ها شامل تکمیل قطعات باقی‌مانده آزادراه تهران-شمال و رفع گلوگاه‌های ترافیکی در حورهای ترانزیتی زاگرس با سرمایه‌گذاری ۷۰ تریلیون ریالی بود که نقش مهمی در کاهش مصرف سوخت و زمان سفر ایفا می‌کنند.

۵. دستاوردهای بیوتکنولوژی و حاکمیت سلامت

تحریم‌های دارویی همواره یکی از اهرم‌های فشار علیه ایران بوده است. در پاسخ، بخش داروسازی ایران در نیمه دوم ۲۰۲۵ دستاوردهای چشمگیری در تولید داروهای "High-Tech" و انحصار شکنی داشت.

الف- داروی ضدسرطان "چیمانوسپت" (Chimanocept)

در سپتامبر ۲۰۲۵، محققان ایرانی از یک نانو-رادیوداروی جدید با نام تجاری چیمانوسپت رونمایی کردند. ۲۷ این دارو برای تشخیص دقیق لبه‌های تومور و درگیری غدد لنفاوی در حین جراحی سرطان (Sentinell Lymph Node Biopsy) کاربرد دارد.

ویژگی متمایز چیمانوسپت، استفاده از نانوساختارهای نشاندار شده با تکنسیوم است که با دقتی بالای ۹۵ درصد و در زمانی کمتر از ۱۵ دقیقه تومورها را شناسایی می‌کند. این عملکرد، آن را هم‌تراز یا حتی برتر از نمونه‌های آمریکایی قرار می‌دهد و گامی بزرگ در جهت استقلال علمی کشور است

ب- بومی‌سازی وینورلبین (Vinorelbine)

شرکت‌های دانش‌بنیان ایرانی موفق به سنتز ماده موثره و تولید نهایی داروی شیمی‌درمانی **وینورلبین** (با نام تجاری *سانارلبین*) شدند.^{۲۸} این دارو که برای درمان سرطان ریه (NSCLC) و سرطان پستان پیشرفته کاربرد دارد، پیش از این با صرف سالانه ۵ میلیون دلار ارز وارد می‌شد. تولید داخلی این دارو نه تنها مانع خروج ارز شد، بلکه دسترسی بیماران را در شرایط تحریمی تضمین کرد.

۶. پویایی‌های اقتصادی

الف. رکوردشکنی صادرات نفت و تجارت غیرنفتی

علیرغم فعال شدن مکانیسم ماشه و تحریم‌های سازمان ملل، ایران توانست مجاری تنفسی اقتصاد خود را باز نگه دارد.

صادرات نفت: در سپتامبر ۲۰۲۵، صادرات نفت ایران به رکورد سالانه **۲.۱۳ میلیون بشکه در روز** رسید.^{۳۰} چین به عنوان خریدار اصلی، بیش از ۸۷ درصد این محموله‌ها را جذب کرد. این موفقیت مدیون شبکه پیچیده‌ای از نفتکش‌های "ناوگان ارواح" (Ghost Fleet) بود که با پرچم کشورهای نظیر پاناما و کومور و استفاده از تکنیک‌های انتقال کشتی به کشتی (STS)، نفت ایران را به پالایشگاه‌های مستقل چین (Teapots) رساندند.

صادرات غیرنفتی: مجموع صادرات غیرنفتی در ۹ ماهه منتهی به اواخر ۲۰۲۵ به رقم **۴۱.۲ میلیارد دلار** رسید.^{۳۱} محصولات پتروشیمی، میعانات گازی و فولاد سهم اصلی را داشتند. همچنین، صادرات محصولات دارویی با رشدی قابل توجه به ۸۶ میلیون دلار رسید که مقاصد جدیدی مانند آلمان و بلژیک را شامل می‌شد.^{۳۲}

۷. دستاوردهای فرهنگی، ادبی و ورزشی

الف. افتخارات ورزشی: سلطه بر تشک کشتی و صعود به جام جهانی

کشتی: در مسابقات قهرمانی کشتی جهان ۲۰۲۵ در زاگرب (سپتامبر)، تیم ملی ایران با اقتدار کامل و کسب ۳۲۵ امتیاز تیمی،

قهرمان هر دو رشته کشتی آزاد و فرنگی شد. دلاورانی چون **رحمان عموزاد** (۶۵ کیلوگرم آزاد) و **محمدهادی ساروی** (۹۷

کیلوگرم فرنگی) با کسب مدال طلا، قدرت بلامنازع ایران را در این ورزش باستانی دیکته کردند.^{۳۹}

بازی‌های آسیایی جوانان: کاروان ایران با کسب ۲۲ مدال طلا، در جایگاه چهارم آسیا ایستاد.

۸- رنسانس معدنی: پارادایم شیفت از اقتصاد نفتی به اقتصاد معدن محور

یکی از بارزترین ویژگی‌های تحولات اقتصادی ایران در نیمه دوم سال ۲۰۲۵، تغییر جهت‌گیری استراتژیک از اتکای صرف به درآمدهای نفتی به سمت بهره‌برداری حداکثری از پتانسیل‌های زمین‌شناسی کشور بود

الف- اکتشافات استراتژیک و تغییر موازنه ذخایر ملی

۱- کشف ذخیره طلای شادان: پشتوانه جدید پول ملی

در اواخر نوامبر ۲۰۲۵، وزارت صنعت، معدن و تجارت به طور رسمی از کشف یک رگه عظیم طلا در معدن **شادان** واقع در استان خراسان جنوبی خبر داد. این اکتشاف که حاصل عملیات‌های ژئوفیزیکی پیشرفته و حفاری‌های عمیق بود، جغرافیای فلزات گرانبها در ایران را بازتعریف کرد.

بر اساس گزارش‌های فنی منتشر شده، این ذخیره جدید شامل بیش از **۶۱ میلیون تن کانسنگ طلا** است

این کشف در زمانی رخ داد که بانک مرکزی ایران سیاست افزایش ذخایر طلا را برای پشتیبانی از ارزش ریال و مقابله با تورم در پیش گرفته بود. تبدیل این منابع زیرزمینی به شمش طلا، ابزار قدرتمندی برای مدیریت نقدینگی و کاهش اثرات تحریم‌های مالی در اختیار حاکمیت قرار می‌دهد.^۳

۲- جهش سه برابری در ذخایر مس سونگون: پاسخ به تقاضای جهانی

در ژانویه ۲۰۲۶، شرکت ملی صنایع مس ایران (NICICO) از نتایج عملیات اکتشافی تکمیلی در مجتمع مس **سونگون** در استان آذربایجان شرقی پرده برداشت. این داده‌ها حاکی از افزایش سه برابری ذخایر قطعی این معدن و رسیدن آن به رقم خیره‌کننده **۲.۴۹ میلیارد تن کانسنگ** بود.^۳

۳- لیتیوم: واقعیت‌ها و ظرفیت‌های دریاچه نمک قم

در کنار طلا و مس، بحث درباره فلزات استراتژیک و حیاتی (Critical Minerals) به ویژه لیتیوم در نیمه دوم ۲۰۲۵ داغ بود. گزارش‌های اولیه از کشف ذخایر لیتیوم در شورابه‌های **دریاچه نمک قم** و مناطقی در همدان حکایت داشت

۲.۲. افتتاح طرح‌های صنعتی و تکمیل زنجیره ارزش: هفته دولت ۲۰۲۵

هفته دولت در آگوست ۲۰۲۵ (شهریور ۱۴۰۴)، ویرینی از دستاوردهای صنعتی دولت چهاردهم بود. در این هفته، با فرمان ریاست جمهوری، مجموعاً **۷۲۲ پروژه صنعتی و معدنی** در سراسر کشور افتتاح شد که حجم سرمایه‌گذاری آن‌ها بالغ بر ۷۴۵ تریلیون ریال برآورد شده است.

تحلیل این پروژه‌ها نشان می‌دهد که رویکرد دولت، حرکت از "معدن‌کاری" صرف به سمت "صنعت‌کاری معدنی" است. تمرکز بر استان‌های یزد، کرمان و فارس به عنوان قطب‌های معدنی کشور، ضمن استفاده از مزیت‌های نسبی منطقه‌ای، چالش‌هایی را نیز در حوزه تأمین آب پدید آورده است که در بخش‌های بعدی به راهکارهای اتخاذ شده برای آن (مانند انتقال آب خلیج فارس و استفاده از پساب) اشاره خواهد شد

۲.۳. جهش در صنایع پتروشیمی: عبور از اوره و متانول

صنعت پتروشیمی به عنوان لنگرگاه ارزی کشور، در نیمه دوم سال ۲۰۲۵ شاهد بهره‌برداری از طرح‌هایی بود که هدفشان تغییر سبد محصولات از مواد پایه (Commodities) به محصولات با ارزش افزوده بالا و زنجیره پروفیلن بود.

متانول آپادانا (عسلویه) / پتروشیمی کیمیا (اصفهان و دالاهو): / ارغوان گستر ایلام / پارک شیمیایی پتروناد و اکسید اتیلن مارون

این افتتاح‌ها نشان‌دهنده گذار صنعت پتروشیمی ایران از "نسل دوم" (تولید محصولات پایه) به "نسل سوم" (تکمیل زنجیره ارزش و تولید محصولات نهایی) است که آسیب‌پذیری کمتری در برابر تحریم‌های فروش مستقیم نفت و گاز دارد.

۹. زیرساخت‌های حیاتی: شریان‌های انرژی و شبکه عصبی دیجیتال

الف. امنیت انرژی: خطوط لوله و دیپلماسی انرژی داخلی

وزارت نفت و نیرو در یک همکاری استراتژیک، پروژه‌هایی را برای رفع گلوگاه‌های انتقال انرژی در کشور اجرا کردند.

خطوط لوله استراتژیک نفت و فرآورده

در آگوست ۲۰۲۵، دو شریان حیاتی انتقال انرژی با حضور رئیس‌جمهور افتتاح شد:

خط لوله بندرعباس - رفسنجان: این خط لوله ۴۵۵ کیلومتری، فرآورده‌های نفتی (بنزین و گازوئیل) تولید شده در پالایشگاه‌های ستاره خلیج فارس و بندرعباس را به مرکز کشور و انبار نفت رفسنجان منتقل می‌کند. اهمیت استراتژیک این پروژه در حذف هزاران تانکر سوخت‌رسان از جاده‌ها، کاهش هزینه‌های لجستیک، افزایش ایمنی جاده‌ای و تضمین پایداری سوخت‌رسانی به فلات مرکزی ایران است.^{۱۰}

خط لوله سبزآب - شازند: این پروژه ۳۴۰ کیلومتری وظیفه انتقال نفت خام ترش از میادین دزفول شمالی به پالایشگاه امام خمینی شازند را بر عهده دارد. این خط لوله به پالایشگاه شازند (که یکی از پیچیده‌ترین پالایشگاه‌های کشور است) اجازه می‌دهد تا خوراک پایدار دریافت کرده و تنوع سبد نفت خام ورودی خود را مدیریت کند.^{۱۱}

ب- انقلاب انرژی‌های تجدیدپذیر

با تشدید ناترازی گاز و برق، وزارت نیرو رویکرد تهاجمی‌تری نسبت به انرژی‌های پاک اتخاذ کرد. اعلام برنامه برای افزودن ۷۰۰۰ مگاوات ظرفیت خورشیدی تا مارس ۲۰۲۶، نشان‌دهنده یک تغییر مسیر جدی است. نکته کلیدی در این دوره، الزام صنایع بزرگ معدنی و فلزی (مانند فولاد مبارکه، ملی مس و چادرملو) به احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر برای تأمین برق خود (Self-generation) بود که فشار را از روی شبکه سراسری در ساعات پیک کاهش می‌دهد.^{۱۱}

ج- زیرساخت‌های دیجیتال: دوگانه توسعه و کنترل

بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در نیمه دوم ۲۰۲۵ و اوایل ۲۰۲۶، صحنه تقابل دو رویکرد متفاوت بود: توسعه فیزیکی پرشتاب در لایه دسترسی، و اعمال سیاست‌های کنترلی پیچیده در لایه محتوا.

نهضت فیبر نوری (FTTH)

ارت ارتباطات با هدایت ستار هاشمی، پروژه ملی فیبر نوری منازل و کسب‌وکارها را با سرعت بالایی پیش برد. تا نوامبر ۲۰۲۵، آمارها نشان می‌داد که پوشش فیبر نوری به ۱۰ میلیون خانوار رسیده است. هدف‌گذاری نهایی، اتصال تمامی این خانوارها تا پایان سال شمسی (مارس ۲۰۲۶) بود.^{۱۵}

پروژه جایگزینی کابل‌های مسی قدیمی با فیبر نوری، امکان ارتقای سرعت اینترنت ثابت از متوسط ۱۶ مگابیت به سرعت‌های گیگابیتی را فراهم کرد. گزارش‌های مراجع بین‌المللی مانند Ookla تأیید کردند که در یک بازه یک ساله منتهی به آگوست ۲۰۲۵، سرعت اینترنت همراه در ایران ۵۷.۱ درصد و اینترنت ثابت ۳۱.۷ درصد رشد داشته است. ۱۶ این زیرساخت، بستر لازم برای توسعه اقتصاد دیجیتال، خدمات ابری داخلی و شبکه ملی اطلاعات را فراهم آورد.

۱۰. کشاورزی و امنیت غذایی: سازگاری با واقعیت‌های اقلیمی

الف-انقلاب گلخانه‌ای در فلات ایران

به منظور مقابله با بحران کم‌آبی، توسعه کشت گلخانه‌ای به عنوان یک اولویت ملی پیگیری شد.

اهداف کمی: برنامه‌ریزی برای رسیدن به تولید **۳.۷ میلیون تن** محصولات گلخانه‌ای تا مارس ۲۰۲۶ هدف گذاری شد.

قطب‌های جدید: استان فارس که زمانی انبار غله کشور بود و اکنون با بحران فرونشست زمین مواجه است، به کانون توسعه گلخانه‌ها تبدیل شد. افتتاح پروژه‌های متعدد گلخانه‌ای در این استان با هدف رسیدن به سطح زیر کشت ۷۰۰۰ هکتار تا سال ۲۰۲۶، تلاشی برای حفظ اشتغال کشاورزان با مصرف آب کمتر بود.

صادرات: محصولات گلخانه‌ای ایران (صیفی جات و گل‌های زینتی) در ۴ ماهه اول سال مالی بیش از **۱۵۰ میلیون دلار** ارزش آوری داشتند که نشان‌دهنده پتانسیل بالای این بخش برای جایگزینی صادرات نفت است.

ب. کشت فراسرزمینی: راهبرد فرار از خشکسالی

ایران برای تأمین امنیت غذایی پایدار بدون فشار بر منابع آبی داخلی، پروژه "کشت فراسرزمینی" را با جدیت دنبال کرد.

هدف‌گذاری: رسیدن به کشت در **۲ میلیون هکتار** اراضی کشورهای خارجی تا سال ۲۰۲۹.

مناطق هدف: در این دوره، پروژه‌های کشت ذرت در **برزیل** (۵۰ هزار هکتار)، و کشت جو و دانه‌های روغنی در **قزاقستان** فعال بودند. همچنین مذاکراتی برای اجاره زمین در **غنا** و **بلاروس** انجام شد. این محصولات عمدتاً برای تأمین خوراک دام و طیور و کاهش وابستگی به واردات نهاده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند.

ج-صادرات محصولات لوکس: پسته و زعفران

علیرغم مشکلات آبی، صادرات محصولات مزیت‌دار ایران در بازارهای جهانی درخشد.

پسته: صادرات پسته در بازه زمانی مورد نظر رشد چشمگیری داشت. در یک ماه منتهی به مارس ۲۰۲۵، صادرات ۴۵ درصد رشد سالانه را تجربه کرد و این روند صعودی در اواخر سال ۲۰۲۵ نیز ادامه یافت.

زعفران: با پیش‌بینی تولید ۴۰۰ تن زعفران تا مارس ۲۰۲۶، ایران همچنان حاکم مطلق بازار طلای سرخ جهان باقی ماند. تمرکز بر صادرات بسته‌بندی شده به جای فله‌فروشی، از سیاست‌های کلیدی این بخش بود.

۱۱-دستاوردهای نظام سلامت و علوم زیستی: خودکفایی دارویی

رونمایی از ۲۳ داروی استراتژیک

در سپتامبر ۲۰۲۵، با حضور وزیر بهداشت، دکتر ظفرقندی، از ۲۳ محصول جدید دارویی رونمایی شد که گامی بزرگ در جهت کاهش ارزیابی حوزه سلامت بود.

رادیوداروها و پزشکی هسته‌ای

ایران با بهره‌گیری از زیرساخت‌های هسته‌ای خود، در تولید رادیوداروهای پیشرفته گام‌های بلندی برداشت. تولید داروهای مبتنی بر رنیوم-۱۸۸ و لوتسیم-۱۷۷ برای درمان تومورهای نورواندوکراین و سرطان پروستات، ایران را در زمره معدود کشورهای دارای این فناوری قرار داد و پتانسیل توریسم درمانی را تقویت کرد.

مرجعیت علمی و رتبه‌بندی‌های بین‌المللی

نظام آموزش عالی ایران نیز در رتبه‌بندی‌های جهانی ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ درخشش داشت. در رتبه‌بندی تایمز (۲۰۲۶) THE ۹۰ دانشگاه ایرانی حضور داشتند که دانشگاه صنعتی امیرکبیر با کسب رتبه ۳۵۱-۴۰۰ جهانی، جایگاه نخست ملی را به خود اختصاص داد. این موفقیت به ویژه در شاخص‌های "ارتباط با صنعت" و "زیرساخت‌های نوآوری" برجسته بود.^{۲۸} همچنین در رتبه‌بندی لایدن ۲۰۲۵، ایران رتبه نخست را در بین کشورهای اسلامی از نظر کمیت و کیفیت تولیدات علمی حفظ کرد.^{۳۰}

۱۲. دیپلماسی اقتصادی و تجارت خارجی: ائتلاف‌سازی شرقی

الف- تجارت غیرنفتی و شرکای کلیدی

آمارهای گمرک و سازمان توسعه تجارت نشان داد که صادرات غیرنفتی در ۹ ماهه اول سال (تا دسامبر ۲۰۲۵) به رقم ۴۱.۲ میلیارد دلار رسید^{۳۱}.

چین همچنان با جذب بیش از ۸ میلیارد دلار کالا، بزرگترین شریک تجاری ایران باقی ماند. پس از آن عراق، امارات و ترکیه قرار داشتند. نکته قابل توجه، جهش صادرات به آفریقا بود که در نیمه اول سال به ۶۷۵ میلیون دلار رسید (دو برابر شدن نسبت به سال قبل). این نشان‌دهنده موفقیت استراتژی تنوع‌بخشی به بازارهای صادراتی و نگاه ویژه به قاره سیاه است.

ب- صادرات نفت و "ناوگان ارواح"

علیرغم مکانیسم‌های ماشه و تحریم‌های سختگیرانه ایالات متحده، صادرات نفت ایران در اواخر ۲۰۲۵ به اوج خود در چند سال اخیر رسید. حجم صادرات روزانه بین ۱.۵ تا ۱.۷ میلیون بشکه تثبیت شد. این موفقیت مدیون عملکرد پیچیده "ناوگان ارواح" (Dark Fleet) و شبکه لجستیک انتقال کشتی‌به‌کشتی (STS) در آب‌های جنوب شرق آسیا بود که نفت ایران را به پالایشگاه‌های مستقل چینی (Teapots) می‌رساندند. درآمدهای نفتی ماهانه حدود ۴.۴ میلیارد دلار برآورد شد که شریان حیاتی اقتصاد کشور را زنده نگه داشت.

ج- همگرایی با بریکس و شانگهای

عضویت دائم ایران در بریکس (از ژانویه ۲۰۲۴) در اواخر ۲۰۲۵ نمودهای عینی‌تری یافت. برگزاری اولین **مانور نظامی مشترک با سازمان شانگهای** (سپند-۲۰۲۵)، پیامی آشکار از همگرایی امنیتی-نظامی با چین و روسیه بود. همچنین گزارش‌ها از سفر هیئت‌های دفاعی ایران به روسیه برای تبادل فناوری‌های لیزری و پهپادی، حکایت از سطح بالای همکاری‌های فنی و نظامی داشت.

۱۳- پویایی‌های اجتماعی و فرهنگی

۷.۲. ثبت جهانی میراث فرهنگی

در بحبوحه چالش‌های داخلی، ایران در عرصه دیپلماسی فرهنگی موفقیت‌های بزرگی کسب کرد.

دره خرم‌آباد: در جولای ۲۰۲۵، غارهای پیش‌ازتاریخ دره خرم‌آباد به عنوان نخستین سایت پارینه سنگی ایران در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شد. این رویداد جایگاه ایران را در مطالعات تکامل انسان در زاگرس برجسته کرد.

آینه کاری: در دسامبر ۲۰۲۵، هنر سنتی "آینه کاری" نیز در فهرست میراث ناملموس بشری یونسکو قرار گرفت که نمادی از ظرافت و زیبایی‌شناسی معماری ایرانی است.

امنیت غذایی و تاب‌آوری کشاورزی

تحلیل داده‌های افتتاح پروژه‌ها نشان‌دهنده اولویت‌بندی دقیق وزارت جهاد کشاورزی است:

آب و خاک (۹۸۹ پروژه): بیشترین تعداد پروژه به سیستم‌های نوین آبیاری، پوشش انهار و آبخیزداری اختصاص داشت. در کشوری که با تنش آبی مواجه است، این سرمایه‌گذاری‌ها حیاتی هستند.

باغبانی (۳۳۴ پروژه): تمرکز بر کشت گلخانه‌ای و اصلاح باغات برای افزایش ارزش افزوده محصولات صادراتی نظیر پسته و خرما.

دام و طیور (۲۴۰ پروژه): افتتاح کارخانه خوراک دام و طیور آماده «خرم» در شهرستان رزن^{۱۰}، گامی در جهت کاهش وابستگی به واردات نهاده‌های دامی (ذرت و سویا) است که سالانه میلیاردها دلار ارز از کشور خارج می‌کند.

از نظر جغرافیایی، استان‌های **سیستان و بلوچستان (۲۶۳ پروژه)**، خراسان رضوی (۲۰۷) و اصفهان (۱۲۴) در صدر قرار داشتند.^۹ تمرکز بر سیستان و بلوچستان نشان‌دهنده تلاش برای توسعه سواحل مکران و ایجاد اشتغال در مناطق مرزی است.

"جهت دریافت بسته‌های محتوایی بیشتر به سایت اندیشکده راهبردی سعدهاء مراجعه کنید: "